

Praha 17.6.2005

27

Činnost oboru psychiatrie

Activity in branch of psychiatry

Souhrn

Počet ambulantních psychiatrických ošetření - vyšetření vzrostl oproti předchozímu roku o 8,1 % (tj. 2 647 852 vyšetření), nárůst byl zaznamenán také u počtu prvních ošetření (o 7,3 %). Celkově bylo v roce 2004 ošetřeno 449 680 pacientů, psychiatrickou péčí vyhledávaly častěji ženy. Aktuální informace o činnosti oboru psychiatrie přináší také údaje: o struktuře prvních ošetření v ambulantních psychiatrických zařízeních; mírách incidence a prevalence vybraných skupin psychiatrických diagnóz a jejich regionální diferenciaci a počtech vyšetření na HIV, HAV, HBsAg a HCV provedených na ambulantních odděleních a pracovištích psychiatrie a sexuologie.

Summary

Number of psychiatric examinations has increased about 8,1 % since previous year (it is exactly 2 647 852 examinations), growing number of first psychiatric examinations in out-patient care has been also founded (about 7,3 %). Altogether 449 680 patients were treated in 2004; women often needed psychiatric care. Actual information about activity in branch of psychiatry contents also data about: structure of first psychiatric examinations in out-patient care; incidence and prevalence of selected psychiatric groups of diagnoses and their regional dislocation and about number of examinations on HIV, HAV, HBsAg and HCV realised in psychiatric departments and establishments of out-patient care.

Aktuální informace o činnosti oboru psychiatrie čerpá z údajů pravidelného ročního sběru dat v rámci programu statistických zjišťování NZIS, konkrétně z pravidelného ročního výkazu o činnosti zdravotnických zařízení pro obor psychiatrie. Tento výkaz vyplňují každoročně všechna ambulantní pracoviště psychiatrie, sexuologie, včetně ambulantních částí nemocnic, zařízení poskytující parciální hospitalizaci (stacionáře) a zařízení krizové intervence státních i nestátních zdravotnických organizací všech rezortů. Návratnost výkazu byla i v roce 2004 vysoká; 98,67 %.

Ambulantní péči v oboru psychiatrie v roce 2004 poskytovalo 660,89 psychiatrů a 23,91 sexuologů - počet lékařů tak i nadále postupně narůstá. V oboru dále pracovalo 73,27 psychologů a 401,84 zdravotnických pracovníků nelékařů způsobilých k výkonu zdravotnického povolání bez odborného dohledu po získání odborné způsobilosti (přepočtené počty, včetně smluvních pracovníků).

V souvislosti s měnícím se životním stylem a vzrůstajícími nároky společnosti na jedince stoupá počet ambulantních psychiatrických ošetření - vyšetření. V roce 2004 bylo evidováno o 8,1 % ošetření více než v předchozím roce (přesně 2 647 852 vyšetření). Tento vývoj však může být ovlivněn také změnou postoje společnosti k psychickým onemocněním, které již nejsou chápány jako podivínství, či lepší informovaností odborné i laické veřejnosti.

Za posledních šest let (tedy od roku 1999) vzrostl počet prvních ošetření (rovnající se počtu ošetřených pacientů) u dospělé populace o třetinu (přesně o 37 %), počet prvních ošetření u dětí se udržoval na zhruba stejné úrovni. Celkově bylo v roce 2004 ošetřeno 449 680 pacientů.

Z porovnání počtu vyšetření podle pohlaví vyplývá, že psychiatrickou péčí vyhledávají častěji ženy než muži (3 036,1 vyšetření na 10 000 žen; 2 128,9 ošetření na 10 000 mužů), tato teze byla potvrzena také při srovnání míry počtu ošetření v jednotlivých krajích.

Z podílu vyšetření na jednotlivé skupiny psychiatrických diagnóz podle pohlaví je zřejmé, že ženy se častěji potýkají s afektivními a neurotickými poruchami, schizofreniemi a organickými duševními poruchami. Muži jsou častěji ošetřováni v souvislosti s vývojovými poruchami v dětství a adolescenci, a poruchami způsobenými nadužíváním alkoholu a psychotropních látek. Zajímavé je zmínit také vyšetření na sexuální poruchy a dysfunkce a problémy spojené s patologickým hráčstvím, které svým počtem nepřekročily hranici 13 000 vyšetření, a nepředstavují pro společnost významný problém, jsou však spojená téměř výhradě s mužskou populací (u všech tří jmenovaných onemocnění byl podíl mužů vyšší než 70 %).

Podle struktury prvních ošetření byla nejčastější vyšetření na poruchy neurotické (38,2 %) a poruchy afektivní (18,4 %), podobné zastoupení měla ošetření na organické duševní poruchy a schizofrenie (10,7 resp. 8,7 %). Oproti předchozímu roku se struktura prvních ošetření významně nezměnila. Nejvýznamnější změna byla zjištěna u neurotických onemocnění, kde byl zaznamenán o 2 % vyšší podíl.

Nejčetnější duševní poruchy, z hlediska počtu prvních vyšetření, dosahovaly také nejvyšší míry prevalence a incidence na 10 000 obyvatel. Jednalo se o skupiny diagnóz neurotické poruchy (prevalence 172,3 případů; incidence 47,5 ošetření na 10 000 obyvatel) a afektivní poruchy (83,2 resp. 17,5 vyšetření na 10 000 obyvatel). Největší záchyt tohoto onemocnění byl zaznamenán v kraji Hlavní město Praha, Olomouckém a Jihomoravském, kde zjištěné míry prevalence překročily hranici 200 vyšetření na 10 000 obyvatel. U těchto skupin onemocnění byl zjištěn také nejvyšší nárůst míry prevalence oproti loňskému roku. Do skupiny neurotických poruch patří např. fobie, reakce na těžký stres, poruchy příjmu potravy a spánku; k afektivním poruchám náleží poruchy nálad, deprese, úzkost, tedy celkově zdravotní problémy související s rostoucím životním a pracovním tempem, nároky a tlakem společnosti, což může být jednou z hlavních příčin rostoucí prevalence i incidence těchto onemocnění.

Další v pořadí byly organické duševní poruchy (prevalence 48,1; incidence 13,7 poruch na 10 000 obyvatel) a schizofrenie (39,1 resp. 4,3 vyšetření). Regiony, kde byla nejčastěji identifikována tato duševní onemocnění jsou stejně jako u prvních dvou zmiňovaných skupin, Praha a Olomoucký kraj.

Na ambulantních odděleních a pracovištích sexuologie bylo provedeno celkem 2 123 vyšetření na HIV, z toho u pěti osob byl provedený test pozitivní. Hlavním orgánem zajišťujícím nejen metodické vedení terénních laboratoří oprávněných provádět screeningová vyšetření, ale také vlastní diagnostiku, sběr a analýzu dat je Národní referenční laboratoř pro AIDS. Ta v roce 2004 evidovala celkem 836 734 HIV testů, z toho bylo pozitivně identifikováno 72 osob české národnosti nebo rezidentů - což je nejvyšší meziroční míra incidence od roku 1985. Čtvrtinu nově zachycených případů tvořily ženy (přesně 18 případů), z nichž 6 žen bylo gravidních. Dále bylo diagnostikováno 22 případů HIV infekce u cizinců. Celkem bylo v roce 2004 registrováno 737 HIV pozitivních osob české národnosti a cizinců s dlouhodobým pobytem, z toho u 184 se rozvinulo onemocnění AIDS. Kromě toho bylo evidováno 216 HIV pozitivních cizinců.

Dále bylo na ambulantních pracovištích psychiatrie a sexuologie vyšetřeno 1 447 vzorků na HAV (hepatitis A virus způsobující virový zánět jater typu A), 2 563 HBsAg (australský antigen, jehož přítomnost svědčí o onemocnění, eventuálně o nosičství virového zánětu jater typu B) a 1 759 testů na HCV (hepatitis C virus způsobující virový zánět jater typu C). Pozitivní výsledek byl zjištěn u 316 vyšetření v případě HAV, 216 v případě HBsAg a 515 na virus HCV.

Stejně jako v předchozím roce došlo i v roce 2004 k nárůstu počtu ošetření - vyšetření i počtu prvních vyšetření, tedy počtu vyšetřených osob na duševní poruchy (nárůst o 8,1 % resp. o 7,3 %). Největší nárůst míry prevalence a incidence byl zaznamenán u skupin diagnóz neurotické a afektivní poruchy, kam patří řada onemocnění vyvolaná stresem a zvýšenými požadavky a tlakem společnosti. Je tedy otázkou, zda daný vývoj dokumentuje skutečný nárůst výskytu psychických poruch, větší péči a zájem osob o své zdraví, či zvýšenou záchytnost nemocných v důsledku zlepšení diagnostických metod a širšího spektra nabízených služeb.

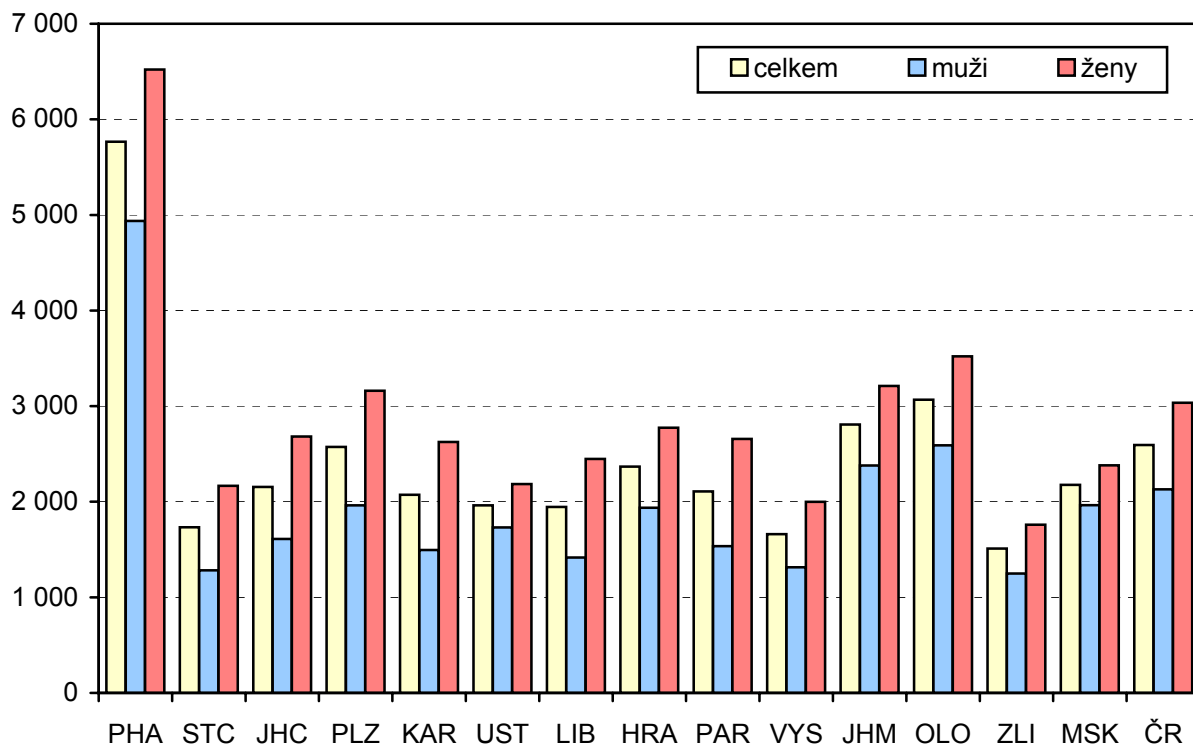
Vypracovala: Mgr. Jana Brožová

Incidence a prevalence vybraných psychiatrických diagnóz

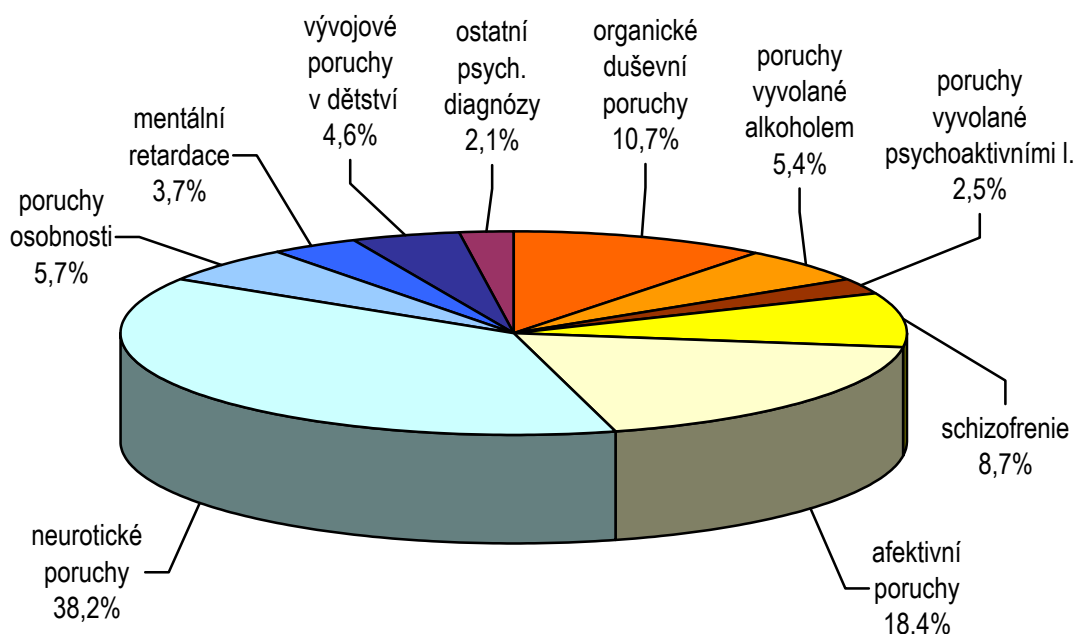
Kraj	Organické duševní poruchy	Poruchy vyvolané alkoholem	Poruchy vyvol. ostat. psychoaktiv. látkami	Schizofrenie	Afektivní poruchy	Neurotické poruchy						
	F00-F09	F10	F11-F19	F20-F29	F30-F39	F40-F48 F50-F59						
	na 10 000 obyvatel											
	inc.	prev.	inc.	prev.	inc.	prev.	inc.	prev.	inc.	prev.	inc.	prev.
Hl. m. Praha	17,9	73,8	7,5	33,5	11,6	34,1	6,8	61,0	34,2	170,2	85,5	334,2
Středočeský	10,5	34,5	3,6	10,5	2,4	8,8	2,1	21,2	14,0	59,6	28,4	121,7
Jihočeský	12,5	50,0	4,1	13,0	2,4	6,7	5,2	35,2	16,6	82,5	47,8	137,4
Plzeňský	17,7	49,4	8,0	25,3	4,4	19,8	3,8	35,0	21,2	82,8	62,1	195,0
Karlovarský	9,2	29,8	5,1	13,7	3,7	7,9	4,6	29,6	20,9	48,3	41,6	102,3
Ústecký	14,0	41,0	2,9	12,0	2,9	14,6	3,9	35,3	13,0	62,7	44,3	140,1
Liberecký	10,0	32,7	4,8	19,9	2,1	5,7	2,9	39,1	13,0	70,4	43,7	130,2
Královéhradecký	8,9	38,3	6,3	23,4	2,6	9,3	4,1	38,5	16,6	97,8	49,3	183,6
Pardubický	11,4	49,5	5,0	15,2	1,0	2,4	6,3	43,2	15,3	87,4	26,7	124,4
Vysočina	8,4	34,6	2,5	10,6	0,9	2,4	2,0	24,5	13,5	74,6	16,6	87,4
Jihomoravský	14,5	44,1	7,0	25,1	2,8	6,7	4,6	40,5	16,2	76,3	57,5	216,7
Olomoucký	20,1	68,3	11,5	42,8	2,9	10,3	6,9	60,5	27,9	125,7	55,3	249,9
Zlínský	8,5	29,3	10,8	35,6	1,5	5,2	2,8	40,0	7,9	47,0	30,0	98,9
Moravskoslezský	17,6	60,7	8,1	39,6	2,0	8,4	4,1	35,8	11,0	47,7	43,5	132,2
ČR	13,7	48,1	6,3	24,3	3,5	11,4	4,3	39,1	17,5	83,2	47,5	172,3

Kraj	Poruchy osobnosti	Sexuální poruchy	Mentální retardace	Vývojové poruchy v dětství a adolescenci	Neurčená duševní porucha	Neplodnost	Vývojové poruchy mužských pohl. orgánů							
	F60-F63 F68-F69	F64-F66	F70-F79	F80-F98	F99	N46,N97	Q53-Q55							
	na 10 000 obyvatel													
	inc.	prev.	inc.	prev.	inc.	prev.	inc.	prev.	inc.	prev.	inc.	prev.	inc.	prev.
Hl. m. Praha	12,5	60,6	2,2	6,6	1,4	9,0	9,5	33,2	2,5	7,6	8,6	13,3	0,1	0,1
Středočeský	4,4	17,5	0,2	1,3	1,1	12,2	2,4	8,4	0,3	1,8	1,0	2,1	-	0,1
Jihočeský	4,8	13,5	0,2	1,6	3,1	13,0	7,6	24,3	0,0	0,0	0,9	1,3	-	0,2
Plzeňský	5,2	38,3	0,7	1,3	3,2	21,0	8,9	20,3	2,8	4,6	0,0	0,0	-	0,4
Karlovarský	5,4	14,0	0,5	1,1	4,5	21,6	4,2	20,7	0,9	1,4	-	-	-	-
Ústecký	5,9	19,4	0,2	5,5	3,1	19,1	7,5	22,0	0,8	1,2	0,9	1,5	0,2	0,2
Liberecký	4,1	16,0	0,8	3,3	1,1	9,3	5,0	18,5	0,9	1,1	3,6	5,4	-	0,2
Královéhradecký	6,7	36,5	1,0	2,0	2,6	20,8	9,4	33,1	0,6	1,3	0,0	0,8	-	0,4
Pardubický	3,5	16,5	0,0	0,3	2,0	21,2	7,2	15,9	0,6	2,2	0,0	0,0	-	0,4
Vysočina	2,3	11,1	0,1	1,0	1,4	14,8	1,5	8,3	0,2	0,8	0,1	0,1	-	0,3
Jihomoravský	4,9	19,3	0,6	15,4	2,1	15,9	10,8	24,9	0,6	2,3	0,3	1,2	0,1	0,1
Olomoucký	11,7	41,7	0,3	1,6	2,5	33,1	7,8	24,2	14,7	15,2	-	0,1	-	0,5
Zlínský	4,0	12,1	0,0	0,2	1,7	18,3	6,0	17,0	0,4	0,6	-	0,0	0,0	0,3
Moravskoslezský	3,7	19,9	0,2	1,4	1,6	15,8	4,8	17,5	0,6	0,7	0,2	0,9	0,0	0,1
ČR	5,9	25,6	0,6	3,8	2,1	16,6	6,8	20,8	1,8	3,1	1,4	2,5	0,0	0,0

**Počet ambulantních ošetření - vyšetření v oboru psychiatrie
na 10 000 obyvatel**

**Struktura počtu prvních ošetření v ambulantních
psychiatrických zařízeních v roce 2004 - vybrané diagnózy**

**Podíl prvních ošetření ve sledovaném roce
na vybrané diagnózy podle pohlaví**

